

Jadwiga Mazur

„Mobbing w oświacie jako problem społeczny. Uwarunkowania organizacyjne i społeczne konsekwencje przemocy w miejscu pracy na przykładzie uczelni wyższych”, Joanna Wyleżątek, Warszawa 2012 : [recenzja]

Edukacja Humanistyczna nr 1 (28), 193-194

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJE

EDUKACJA HUMANISTYCZNA nr 1 (28), 2013
Szczecin 2013

Joanna Wyleżałek
Mobbing w oświacie jako problem społeczny. Uwarunkowania organizacyjne i społeczne konsekwencje przemocy w miejscu pracy na przykładzie uczelni wyższych
Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2012, ss. 299

Książka Joanny Wyleżałek pt. *Mobbing w oświacie jako problem społeczny. Uwarunkowania organizacyjne i społeczne konsekwencje przemocy w miejscu pracy na przykładzie uczelni wyższych* to bardzo istotne i potrzebne studium teoretyczno-empiryczne z zakresu socjologii organizacji i zarządzania, przyjmując, że mobbing jest grą organizacyjną.

Zjawisko mobbingu generuje pytania: jak traktować zjawisko mobbingu?, czy jako problem społeczny?, czy jako zachowanie dewiacyjne?, czy zjawisko patologiczne?, czy, jak proponuje J. Wyleżałek, zjawisko gry organizacyjnej?

A. Gaberle pisze: „(...) w ramach socjologii wykształcił się cały szereg działów czy też subdyscyplin zajmujących się pokrewnymi kryminologii zagadnieniami”¹. Wymienia tu cztery subdyscypliny socjologiczne: *patologię społeczną, socjologię zachowań dewiacyjnych, socjologię problemów społecznych i socjologię prawa*². *Nie rozstrzyga, która z wymienionych subdyscyplin ma charakter uprzywilejowany, pisze, że w socjologii amerykańskiej dominuje ostatnio socjologia problemów społecznych. Przy czym socjologia problemów społecznych obejmowałaby zarówno problematykę patologii społecznej określanej jako „stare” problemy społeczne, jak też „nowe” problemy społeczne, takie jak bezrobocie, ubóstwo itd. Wskazuje, że „Lista problemów społecznych we współczesnych społeczeństwach może być bardzo długa. Zalicza się do nich nie tylko zjawiska z zakresu patologii społecznej, jak przestępczość, alkoholizm, narkomania, prostytucja, samobójstwa, ale także bezrobocie, ubóstwo, dyskryminację rodziny i zbiorowości lokalnych, choroby psychiczne, problemy starzenia się. Zjawisko mobbingu należałoby zaliczyć do „nowych problemów społecznych”.*

J. Wyleżałek przyjęła koncepcję analizy mobbingu z perspektywy teorii gier organizacyjnych M. Croziera i E. Friedberga. We wprowadzeniu pisze „Traktując organizację jako system otwarty wzajemnych zależności postanowiono umiejscowić podjęty kierunek badań w obszarze teorii systemowej M. Croziera i E. Friedberga, która pozwala na założenie, że mobbing jest jedną z gier organizacyjnych”. Takie podejście jest ciekawe i pozwala przyglądać się mechanizmom mobbingu z perspektywy subdyscypliny *socjologii organizacji i zarządzania*,

¹ J. Błachut, D. Gaberle, K. Krajewski, *Kryminologia*, Arche, Gdańsk 2001, s. 28.

² *Ibidem*, s. 28–30.

w której głównym przedmiotem zainteresowania jest organizacja. Nasuwa się w tym kontekście pytanie: jak traktować zjawisko mobbingu? Autorka pracy proponuje podejście bardzo oryginalne i niespotykane w literaturze przedmiotu, co pozwala analizować to zjawisko z nowej, ciekawej perspektywy oraz daje czytelnikowi możliwość zrozumienia jego mechanizmu.

Praca zawiera część empiryczną powstałą głównie na bazie autorskiego projektu badawczego, sfinansowanego ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a wykonanego w latach 2009–2011 na reprezentatywnej próbie 1260 pracowników naukowych z 42 wydziałów państwowych uczelni wyższych. Autorka w ramach projektu przeprowadziła badania ilościowe za pomocą kwestionariusza ankiety LIPT (*Leymann Inventory of Psychological Terror*) przez Zakład Badań Naukowych PTS z 626 osobami, a w ramach badań własnych przeprowadziła 26 wywiadów. Wyniki badań wskazują, że ogółem 7% osób jest mobbingowanych, a 3,4% osób zagrożonych mobbingiem (s. 155). Ze zjawiskiem tym w badaniach środowiska akademickiego pośrednio jako uczestnicy i obserwatorzy zetknęło się od 13 do 19,6% kadry naukowej o różnym statusie akademickim (s. 167).

Wartością pracy jest podjęcie ważnej problematyki badawczej w wymiarze teoretycznym i praktycznym, ale także oryginalność i innowacyjność w sposobie ujęcia tematu. Po raz pierwszy w literaturze przedmiotu podjęto analizę zjawiska mobbingu z pozycji teorii gier organizacyjnych. Pozycja zawiera walory merytoryczne, jak i praktyczne analizowanej w niej problematyki, jest praca oryginalna.

Zjawisko mobbingu jest istotnym problemem społecznym niosącym konsekwencje w wymiarze indywidualnym, społecznym, jak też organizacyjnym. Jako problem bardzo złożony i wieloaspektowy wymaga szerokiego rozpoznawania jego mechanizmów i skutków. Ponadto głosy o mobbingu uczelnianym prezentowane na forach internetowych świadczą o jego istnieniu w tym środowisku i jego wpływie (destrukcyjnym) na efektywność systemu edukacji i wychowania, co wpływa pośrednio na blokowanie rozwoju wiedzy.

Dlatego jest to ważna książka zarówno dla czytelników zajmujących się tą problematyką, jak i tych, dla których zjawisko mobbingu jest interesujące z różnych powodów. Na pewno jest to pozycja warta przeczytania również przez tych, którzy zajmują stanowiska kierownicze.

Jadwiga Mazur